

SPORI ZARADI CIPRA

VZROKI SPOPADOV MED GRKI IN TURKI NA OTOKU

**Problem bo težko rešiti - Rešitev zavirata politična nezrelost
in nacionalistična zaslepljenost - Bo NATO intervenirala?**

V zadnjem času je sredozemski otok Ciper ponovno postal prizorišče krvavih dogodkov in predmet zapletenih ter kočljivih razprav in pogajanj med vladami Grčije, Turčije in Velike Britanije, katerim so se v zadnjem trenutku priključile še Združene države. Mednarodna javnost je upala, da je bilo ciprsko vprašanje, ki je zadobilo mednarodni značaj leta 1954 z oboroženo vstajo ciprskega ljudstva proti angleškemu kolonialnemu gospostvu, dokončno urejeno leta 1959, ko je bil med vladami Grčije, Turčije in Velike Britanije sklenjen v Londonu sporazum, ki je med drugim predvideval ustanovitev ciprske neodvisne republike. In res je v avgustu leta 1960 na Cipru prvič zaplapolala zastava nove države.

Dogodki zadnjih mescev pa dokazujejo, da državna neodvisnost ni prinesla otoku miru, niti ni rešila drugih problemov, med katerimi je zdaleč najvažnejše vprašanje, kako zagotoviti mirno sožitje ter enakopravnost med dvema narodnostnima skupinama, ki prebivata na otoku, se pravi med grško večino ter turško manjšino.

USTAVA IN PRAVICA VETA

Otok Ciper, ki meri 9285 kv. km, to je nekaj manj kot polovico ozemlja republike Slovenije, ima okrog 500 tisoč prebivalcev, od katerih je 18% Turkov. Že med narodnoosvobodilno vojno, ki jo je zanesla in vodila grško-ciprska organizacija EOKA in katere vojaški ter tudi politični voditelj je bil general Grivas, so med obeh narodnostnima skupinama prišla do izraza velika nesoglasja, kajti grški Ciprčani so se bojevali proti Angležem in za priključitev otoka Grčiji, s čimer se ciprski Turki niso, kot je razumljivo, mogli strinjati. Že tedaj je tudi prišlo do medsebojnih krvavih obračunavanj; Grki in Turki so morili drug drugega.

Vladi Grčije in Turčije sta po dolgih pogajanjih, ki so se začela v Zürichu v Švici ter se zaključila, kot smo že omenili v Londonu, končno pristali na predlog ciprskega nadškofa Makariosa, naj postane otok neodvisna država. Makarios, ki je več časa živel v izgnanstvu, je postal prvi predsednik nove republike.

Vlade Grčije, Turčije in Velike Britanije so se sporazumele, da se pravice obeh narodnih skupin zajamčijo z ustavo, katere osnove sta izdelali Grčija in Turčija. Tako je v ustavi predvideno, da je predsednik ciprske vlade Grk, podpredsednik pa Turk. Obema pa je priznana pravica veta, kar

praktično pomeni, da mora biti vsak ukrep ali sklep sprejet soglasno. Turkom je bilo nadalje priznanih 40% mest v državni upravi, ki pa jih zaradi pomanjkanja usposobljenih ljudi niso doslej mogli zasesti.

IZJAVE MAKARIOSA

Vlade podpisnice so nadalje prevzele nase jamstvo za spoštovanje neodvisnosti in celovitosti ciprske države. Veliki Britaniji pa je bilo hkrati dovoljeno, da zase obdrži na otoku dve majhni ozemlji, češ da ji služita kot vojaško oporišče za izpolnjevanje njenih obveznosti na Srednjem Vzhodu.

Ob zaključku londonske konference leta 1959 je nadškof Makarios med drugim izjavil, da je trdno prepričan, da bosta obe skupini ob medsebojnem razumevanju in zaupanju lahko sodelovali na tak način in v taki obliki, da ne bo prostora za prepire.

Po treh letih obstoja ciprske republike pa se je izkazalo, da se njegove napovedi niso uresničile. Sam Makarios sedaj trdi, da želi ukinitvev sedanje ustave, češ da je neživljenjska, toga in da krije v sebi mnogo razočaranj za obe narodnostni skupini. Makarios se nadalje zavzema za ukinitvev mednarodnih pogodb, sklenjenih v Londonu, kot tudi za odpravo jamstev, ki so jih prevzele vlade podpisnice. V bistvu se sedaj zavzema za večinsko vlado, se pravi dejansko za čisto grško-ciprsko vlado, čeprav prizna, da so potrebna določena jamstva za turško manjšino, za usodo katere pa bi ne imele pravice, da se zanimajo ne Turčija ne nobena druga tuja država.

Dr. Küçük, ki je podpredsednik in torej predstavnik ciprskih Turkov, je izjavil, da se o kaki ukinitvi mednarodnih pogodb in o kaki odpravi jamstev sploh ne more govoriti. Dejal je tudi, da po njegovem ob-

staja samo ena rešitev, in sicer popolna ločitev med ciprskimi Grki in Turki.

STALIŠČE GRČIJE

Kaj o tem problemu sodijo vladi obeh inatičnih držav? Kar zadeva Grčijo, je stvar že zato kočljiva, ker trenutno nima stalne vlade, saj so za 16. t. m. spet sklicane državnozborske volitve, čeprav so bile zadnje komaj pred tremi mesci. Vse pa kaže, da sta se obe vodilni stranki sporazumeli o skupni politiki do Cipra. Nekateri trdijo, da bi Grki najraje videli, da bi Ciprčani sami reševali svoje probleme. Vendar vprašanja že iz notranjepolitičnih razlogov ne morejo zanemarjati, ker so za usodo Cipra zelo občutljivi tako desničarski kot levičarski krogi. Oboji bi znali kako zgrešeno vladno potezo spretno izkoristiti v svoje strankarske namene. V Atenah nadalje živi 66-letni upokojeni general Grivas, ki se je ob proglasitvi ciprske neodvisne republike iz protesta umaknil z otoka v Grčijo in ki prav gotovo ima več pristašev tudi v Grčiji. Kot znano, smatra Grivas nadškofa Makariosa za izdajavca, ker se ni postavil na njegovo stran (General se je namreč bojeval za priključitev otoka Grčiji).

Grška vlada baje ne kaže nadalje prevelikega navdušenja za predsednika Makariosa, ker se v zunanji politiki naslanja na afro-azijske nevtralne države in je baje v zadnjem času pripravljen sprejeti tudi sovjetsko pomoč, samo da bi uveljavil svoje načrte. Če bi ga Grčija tudi v tem podpirala, bi pa prišla v spor z zahodnimi državami. Ne smemo namreč pozabiti, da je Grčija članica Atlantskega pakta in so ji njeni odnosi z zahodnimi državami važnejši kot odnosi z nadškofom Makariosom.

Za ureditev vprašanja potreben kompromis

Članica Atlantskega pakta je tudi Turčija. Glede Cipra pa je, kot kaže, trdno odločena preprečiti vsakršno nadvlado grške večine nad turško manjšino. Zato je tudi proti predlogu, da bi se odpravila dosedanja jamstva, se pravi, da bi se ji ne priznavala več pravica do zaščite koristi turških prebivalcev na otoku.

Kako se bo celotno vprašanje rešilo, še ni mogoče predvidevati, kajti vsaka stran doslej čvrsto vztraja na svojem stališču. Po mnenju nepristranskih opazovalcev pa je današnji položaj na otoku v bistvu posledica nezaupanja na obeh straneh. Res

je, da takšen mehanizem, kakršnega predvideva ciprska ustava, težko funkcionira, vendar je po drugi strani tudi res, da sta se predsednik in podpredsednik le v redkih primerih poslužila pravice veta in da se ustava ni tako pogosto zlorabljala, kot trdijo tako na grški kot na turški strani.

Ozračje nezaupanja in negotovosti je po sodbi nekaterih opazovalcev pomagal ustvariti sam Makarios, zlasti ko je javno poudarjal, da z državno neodvisnostjo Ciper še ni dosegel končnega cilja. Turki so si ob takšnem dvoumnem izražanju upra-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 16. februarja, ob: 9.00 Kmetijska odaja; 9.30 Slovenske pesmi o morju; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Otok zakladov«, (Robert Louis Stevenson - Pavel Holeček - Jožko Lukeš); 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Karakteristični ansambli; 15.30 Radijska novela - Massimo Bontempelli: »Pravilo«; 18.30 Kino, večeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Spomini na Oresta, Ojdipa in Orfeja«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 17. februarja, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Spomini na Oresta, Ojdipa in Orfeja«; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 18.30 Koncert »Camerate Musicale Triestine«; 19.00 Radijska univerza - Marcello Capurso: Italijanska ustava o ljudstvu: »Se o političnem predstavnstvu«; 19.15 Zaključni koncert Drugega mednarodnega zborovskega natečaja »Cesare Augusto Seghizzi« - Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane, ki ga vodi Lojze Lebič (1. nagrada za mešane zборе); 19.30 Postni govori - Jakob Ukmar: »Molitev - osebni razgovor z Bogom«; 21.00 Ottorino Respighi: »Lucrezia«, opera v enem dej. in treh slikah.

• TOREK, 18. februarja, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Pregled italijanske dramatike (Josip Tavčar - Jože Peterlin); 21.50 Slovenski in jugoslovanski so-listi.

• SREDA, 19. februarja, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Slovenski skladatelji 17. in 18. stol. - D. Cvetko: »Janez Krstnik Dolar«; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 21.50 Knjižne novosti - Martin Jevnikar: »Karel Mauser in njegova povest Ljudje pod bičem«.

• ČETRTEK, 20. februarja, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Po družtvih in krožkih: »Sportno združenje Bor« (Saša Martelanc); 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Solistični koncert; 19.15 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu (Zora Tavčar); 21.00 »Emilija Galotti«, tragedija v petih dej. (Gotthold Ephraim Lessing - Maks Sah), igrajo člani RO; 22.55 S »Festivala dveh svetov« v Spoleto 1963.

• PETEK, 21. februarja, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bil je nekoč... Venec pravljic, pripovedk, legend: »Kraljevič zelenih trat« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije; 19.00 Radijska univerza - Aroldo De Tivoli: Električna: »Električno polje«; 19.15 Zaključni koncert Drugega mednarodnega zborovskega natečaja »Cesare Augusto Seghizzi« - Zbor »Antonio Illersberg« iz Trsta, ki ga vodi Lucio Gagliardi (1. nagrada za moške zборе); 19.30 Postni govori - Lojze Škerl: »Molitev Očenaš«; 20.30 Gospodarstvo in delo (Egidij Vršaj); 21.00 Wolfgang Amadeus Mozart: Spokorni David, K. 469 za soliste, zbor in orkester. Po koncertu Obletnica meseca - Josip Tavčar: »Ob 400-letnici rojstva dramatika Christopherja Marlowea«.

• SOBOTA, 22. februarja, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Zimski turistični razgledi; 15.00 »Volan«, oddaja Piera Accoltija za avtomobiliste; 15.30 »Življenjska zgodba Riharda Doubledicka« (Roberto Cortese - Nada Mlekuž), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil; 18.00 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Jernej Basar in oče Rogerij«; 19.15 Družinski obzornik; 20.45 Oktet »Planika« iz Gorice, ki ga vodi Fran Valentinčič; 21.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. februarja, nedelja: Danilo, Ljubo
17. februarja, ponedeljek: Silvin, Daromir
18. februarja, torek: Dragoslava, Smiljan
19. februarja, sredo: Miro, Rado
20. februarja, četrtek: Leon, Levka
21. februarja, petek: Irena, Marcel
22. februarja, sobota: Marjeta, Peter

Vzroki spopadov med Turki in Grki na otoku

(Nadaljevanje s 1. strani)

vičeno lahko mislili, da je ta končni cilj priključitev otoka Grčiji, na kar ne morejo pristati. Makarios nadalje trdi, da je njegov predlog o večinski vladi demokratičen, kar pa je očiten nesmisel, če se manjšina sploh brani živeti v isti državi. In končno tudi vlada s pristankom vladanih je neobhodno potreben sestavni del demokracije.

Glavno in najbolj pereče vprašanje, ki ga morajo prizadete vlade rešiti, je, kako preprečiti nadaljnje prelivanje krvi na Cipru. V ta namen so že intervenirale britanske čete, a niso dosegle kdovekakšnega uspeha. Na pogajanjih v Londonu, ki sta se jih poleg Velike Britanije in Cipra udeležili tudi Grčija in Turčija, so Angleži predlagali, naj bi Atlantsko zaveznštvo dalo na razpolago 10 tisoč vojakov, ki bi kot mednarodna policija skrbeli za mir in red na otoku. Za ta predlog pa ne kaže prevelikega navdušenja nadškof Makarios, ki bi raje videl, da bi se v vprašanem bavili Združeni narodi in Varnostni svet. V zadevo je posegel tudi sovjetski predsednik Hruščov, ki je tudi protestiral proti morebitni intervenciji čet Atlantskega pakta na Cipru.

Te dni se nahaja na otoku ameriški državni podtajnik Ball, ki skuša prepričati grške in turške Ciprčane, naj pristanejo, da na Cipru pridejo čete Nata.

Vohun na dva kraja

Veliko pozornost vzbuja v Ameriki in v Sovjetski zvezi slučaj 36-letnega Jurija Nosenka, člana sovjetskega odposlanstva za razorožitev v Zenevi. Prejšnji teden je nenadoma zginil iz Zeneve. V hotelu je pustil večino svoje prtljage, vzel pa je s seboj aktovko z diplomatskimi listinami. Sprva so njegovi tovariši menili, da se bo vrnil in tudi niso zadeve prijavili policiji. Pozneje so začeli šušljati, da ga je ugrabila neka tajna vohunska služba.

V ponedeljek je pa izjavil zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva, da je Nosenko zaprosil za politični azil v Združenih državah. Na ta način se je izvedelo, da je Nosenko član sovjetske vohunske službe in je imel kot tak nalogo nadzirati člane sovjetske delegacije v Zenevi. Istočasno je pa bil že dve leti povezan z ameriško obveščevalno službo C. I. A. Bajje je zavohal, da so njegovi tovariši nekaj zvedeli o njegovem dvoreznem delu ter se je zato zbal povratka v domovino. Raje je zginil v Ameriko, kamor je baje odnesel tudi važne tajne listine, med temi tudi take, ki se tičejo sovjetskega jedrnega orožja.

KULTURNA IZMENJAVA

Prejšnji teden je podpisala italijansko-sovjetska komisija pogodbo o gostovanju milanske Scale v Moskvi. V najkrajšem času bo pa prišel v Milan moskovski »Bolšoj-teater«, ki bo nastopil v gledališču Scala.

Omenjena mešana komisija je sklenila na isti seji, da se bodo kulturne izmenjave med Italijo in Sovjetsko zvezo še bolj poglabile.

Izid razgovorov še ni znan, neredi in prelivanje krvi pa se nadaljujejo. Osnovno vprašanje pa bo težko rešiti, kajti Grki vztrajajo na priključitev otoka matični državi, medtem ko so Turki za razdelitev otoka. Njegov turški del naj se priključi Turčiji ali se pa poveže v federacijo z grško-ciprskim delom otoka. Ze sedaj pa je razvidno, da je za dokončno ureditev problema potreben kompromis.

-0-

DRŽAVNI PRORACUN

Zadnji dan januarja je sprejel ministrski svet državni proračun za finančno leto 1964-65. Po izjavah finančnega ministra Colomba bodo znašali državni stroški 6444 milijard in 900 milijonov lir; dohodki pa 6086, 3 milijarde. Izkazal se bo torej primanjkljaj v znesku okoli 359 milijard lir.

Vendar pa je ta primanjkljaj v primeri z lanskim za 30 milijard in pol manjši. To se pravi, da se bodo državni stroški sicer zvišali za 790 in pol milijarde, a tudi dohodki bodo za 821 milijard večji. Se bolj jasno se to vidi iz odstotkov: v lanskem finančnem letu so državni dohodki krili 93,2 odstotka stroškov, letos bodo pokrili 94,4 odstotka.

V novem proračunu so predvideni največji poviški za prosvetne namene. Poskočili bodo od 784 milijard na 1100 milijard. V tem znesku so pa všteti tudi stroški za jedrska raziskovanja in šolske zgradbe, ne pa samo kaki poviški plač.

BOJI V VZHODNI AFRIKI

Na obmejnem področju med Etiopijo in Somalijo pokajo že 14 dni puške in topovi. Somali so vdrli preko nejasno potegnjenih meje na etiopska tla. Obtožujejo pa Etiopce, da so oni z redno armado prekorčili somalsko mejo.

V spor je posegel tudi glavni tajnik Združenih narodov U Thant, ki je naslovil na obe državi poziv, naj prenehata s sovražnostmi. Etiopski cesar Haile Selassie je že odgovoril, da je pripravljen na pogajanja, če opusti Somalija napadalne namene proti sosedom. Predlagal je, naj se reši ta spor na zasedanju Organizacije afriških držav, ki zboruje ta teden v Dar-es-Salaamu. Somalija pa predlaga kot razsodišče Varnostni svet Združenih narodov. Obmejni boji, ki so že doslej zahtevali okrog 1000 ranjenih in mrtvih, so se pa medtem začasno prenehali.

Sovjetsko zasedanje

V ponedeljek se je začelo v Moskvi zborovanje sovjetske komunistične stranke. Na razprave v Kremlju so povabili tudi nekaj tisoč kmetijskih strokovnjakov in izvedencev. Posvetovanja so posvečena v prvi vrsti razvoju in sedanjemu stanju kmetijstva v Sovjetski zvezi. Zato ima tudi glavni referat kmetijski minister Volovdjenko. Hruščov sam pa bo govoril o bodočnosti sovjetskega kmetijstva. Ze pred nekaj tedni je ostro napadel slabo vodstvo agrarnih inženirjev. Poleg slabe žitne letine je udarjal tudi po strokovnjakih, ki niso še znali preskrbeti dovolj umetnih gnojil. Boje se, da bo marsikateri kmetijski minister zletel s svojega položaja.

TUDI TAM

Vajeni smo slišati, da se razvijajo prepri zaradi rasnih razlik v Južni Afriki, na Cipru, v Ameriki. Zdaj so se pa oglasili tudi prebivalci največjega otoka Grönlanda. Komaj 35.000 jih je naseljenih ob južnih robovih dveh milijonov kvadratnih kilometrov obsežnega otoka, ki je pod dansko suvereniteto.

Vodja grönlandske domoljubne stranke učitelj Morgensen se pritožuje, da gledajo Danci z viška na otočane, ker niso čiste krvi, ampak mešanci Eskimov in Dancev.

Grönlandsko narodno gibanje je začelo skrbeti tudi Dance same. Otok, čeprav je po večini pokrit z 2000 metrov debelim ledenim oklepom, ima še vedno osemkrat toliko plodne površine kot Danska. Zadnje čase je pa postal tudi izredne strateške važnosti. Američani imajo na severnem robu že dosti vojaških oporišč za radarske postaje. Otočani si želijo priti pod ameriško vrhovnost in prav to je začelo skrbeti danske politike.

Boj proti tobaku

Odkar je izdala skupina zdravnikov v Združenih državah tako imenovano »Terryvo poročilo« o škodljivih posledicah kajenja, zlasti cigaret, se je začelo tudi pri nas močno protitobačno gibanje.

Že pred časom je posebna vladna odredba prepovedala časopisne oglase za to ali ono vrsto cigaret. V drugih državah, posebno v Nemčiji, so časopisi še vedno polni oglasov in reklam raznih tobačnih tovarn; pri nas tega ni več. V prejšnji legislaturi je predlagal komunistični senator Terracini, naj se strogo prepove kajenje v javnih prostorih; zakon pa ni prišel v razpravo, ker je bila zbornica prej razpuščena. Te dni je predložil podoben zakonski osnutek liberalni poslanec Cassandro, ki zahteva prepoved kajenja v gledališčih, v kinodvoranah in v železniških kupejih, kjer je že naznačena na okenskem ščitku prepoved za kadilce.

Zdravstveno ministrstvo je razglasilo, da se bo začela načrtna borba proti kajenju z lepaki, dokumentarnimi filmi in v šolah. Kaj bo pa reklo finančno ministrstvo, ki ima od tega »škodljivca« največ dobička, se pa še ne ve.

ROZLJA S SABLJO

Sovjetski maršal in vojni minister Rodion Malinovski je imel v soboto silno bojevit govor vpricho skupine generalov in tudi pisateljev. Tem slednjim je maršal bral levite, češ da v nekem abstraktnem humanizmu ne proslavljajo več v svojih delih ne junakov in ne vojne. Po maršalovem mnenju — zato je pač maršal s sabljo — je potrebno poveličevati vojaško hrabrost. Pisatelji naj tudi nehajo pisati o vojnih strahotah. Nadaljeval pa je maršal Malinovski, da bo prihodnja vojna najbolj divja in uničevalna, kar jih je kdaj učakal človeški rod; zajela bo tudi vse celine in oceane.

Maršalov govor je objavila samo »Rdeča zvezda«, uradno glasilo vojnega ministrstva. Tiskovni urad »Tass« pa o njem kar molči. Kakor kaže, se strankini organi za sedaj ne strinjajo z ropotanjem s sabljo.

NOVICE

Stavke se širijo

Sredinsko-levičarska vlada se je znašla brž po svojem rojstvu sredi stavkovnih valov. Prejšnji teden so celotno stavkali državni uradniki, šolniki in prometniki. V ponedeljek so prekrizali roke zdravniki in lekarnarji po bolnišnicah. Predvčeranjem so se ustavili avtobusi na izvenmestnih progah. Včeraj so umolknila radijske oddaje. Napovedujejo se pa še nove stavke.

Pogajanja med ministrom Pretijem in sindikati državnih nameščencev se še nadaljujejo. Razgovori so za enkrat le toliko uspeli, da ni bilo stavke, napovedane za četrtek in petek. Zadnja beseda v tem vprašanju pa še ni bila izrečena.

PROTI RASNI DISKRIMINACIJI

Ameriška predstavniška zbornica je odobrila zakon o državljskih pravicah, ki med drugim predvideva široka pooblastila za vlado v boju proti rasni diskriminaciji. Gre za zakon, ki ga je v zvezi z vprašanjem ameriških črncev že predložil zbornici pokojni predsednik Kennedy. Za zakon je glasovalo skupno 290 ljudskih zastopnikov, proti pa 130.

V zvezi z odobritvijo zakona je predsednik Johnson izjavil, da gre za »zgodovinski dogodek v boju za človekovo dostojanstvo v Ameriki.«

LETALIŠČE V OGNJU

V ponedeljek zjutraj so neznanci vdrli na letališče v Riggio Emilia. Najprej so skušali potegniti iz lope dve letali. Menda so nameravali z njima pobegniti. Kaže pa, da se niso dobro spoznali na mehanizem in se jim je polet ponesrečil. Zato so se znesli drugače. Letali so polili z bencinom in ju zažgali. Ko jim še to ni bilo dovolj, so zažgali še letalsko lopo, ki je vsa zgorela in še druga štiri turistična letala vred. Vsa škoda znaša nad 80 milijonov lir. Zlikovcev pa policija še ni izsledila. Nekateri časnikarji so izrazili mnenje, da je požig delo južnotirolskih atentatorjev kot protest proti obravnavi, ki se zdaj vrši v Milanu proti južnotirolskim Nemcem. Sumničenje pa nima dosti podlage.

KONEC DIPLOMATSKIH ODNOSOV

Nacionalistična Kitajska je sklenila prekiniti redne diplomatske odnose s Francijo. To je v zvezi z dejstvom, da je De Gaulle pred kratkim navezal redne odnose s komunistično Kitajsko in s tem uradno priznal zakonitost tamkajšnje vlade.

Predor pod morjem

V prihodnjih šestih letih se bodo uresničile sanje, stare že 160 let. Pred tolikim časom so namreč sprožili stavbeniki in politiki misel, naj bi se zgradil predor pod morjem v Rokavskem prelivu, ki bi vezal Anglijo in Francijo. Zamisel je naletela ponovno na tehnične težave, še bolj pa na politične pomisleke.

Danes teden pa je dal britanski prometni minister izjavo, da je vlada pristala na zgraditev Rokavskega predora. Istočasno so

podobno izjavo objavili tudi v Parizu. Predor bo vezal pristaniško mesto Saugatte z angleškim Doverjem. Dela bodo trajala, po sedanjih načrtih, približno 6 let. Predor bo imel 3 široke rove. Zveza med Parizom in Londonom bo trajala le nekaj ur.

NEVARNO BRSKANJE

Neki Millard Hopper iz Washingtona je silno rad brskal po starih papirjih in iskal odkod so prišli njegovi predniki. Nekega dne mu pride v roke star časnik iz leta 1876. V njem zagleda Hopper osmrtnico svojega pradedca. Pod oznanilom je bil podpisan tudi pogrebni zavod. Nekoliko radovednost, nekoliko čustvo do pradedca, so nagnili vnuka, da se je oglašil v tistem pogrebnem zavodu in vpraša, če gre res za njegovega pradedca. V uradu so pregledali knjige in so ugotovili, da gre za starega Hopperja. Ugotovili so pa tudi, da je za njegov pogreb 115 dolarjev še nepokritih stroškov. To vsoto so vljudno, pa odločno terjali od pravnika, ki se ni kar nič več zanimal, a'i je isto podjetje pokopalo tudi njegovo prababico.

TO SE PRIPETI ...

V San Franciscu je zelo na glasu neka kitajska restavracija. Običajno kosilo je tam sestavljeno iz 28 glavnih jedil, poleg še nekaj postranskih. Kosilo traja približno sedem ur; kako dolg je pa račun?

Na Cross Bay sprehajališču stoji poseben avtomat. Vanj vržeš 65 centov in ven pride 12 velikih črvov. Za ribiče, seveda.

Mestno županstvo v Chicagu je imelo lanske leto 16 tisoč tožb za povračilo škode. Največ tožb je zaradi golobov, ki spustijo na klobuke meščanov svoj spominček. Mesto je dolžno povrniti škodo.

V San Diegu so zazidali v temeljni kamen poslopja General Dynamics Astronautics Company zaboj, katerega bodo smeli odpreti šele čez 100 let. V zaboj so shranili opise mnogih znanstvenikov, ki napovedujejo, kakšno bo življenje čez 100 let. Kdor bo zadel, bo prejel ... čez 100 let menda nič.

V Milwaukee je umrl 81-letni Harry Johnson Grant, lastnik enega najpomembnejših dnevnikov v Združenih državah. Ob smrti je vse svoje založniško podjetje zapustil svojim nameščencem. Redek slučaj.

Najvišje sodišče v New Yorku je izdalo prepoved za tetoviranje, češ da je proti duhu ameriške ustave. Doslej so namreč nosili skoro vsi pripadniki armade kak vtetoviran znak po načinu prvotnih indijskih prebivalcev. V čem je ta navada protiustavna, pa sodniki niso povedali.

V New Yorku je izumil detektiv Peter Smith poseben stroj za ugotovitev zunanjih osebnih znakov kakega zločinca. Če pride na primer poročilo: zločinec ima rjave, valovite lase; ozka usta, košate obrvi, oglati brado, majhen nos, se sproži fotografski aparat in na platnu se pokaže približna zločinčeva fotografija.

... vse to, kot ste spoznali, se pripeti v Ameriki.

Tržaškega

KJE BO NOVI OTROŠKI VRTEC?

Prejšnji teden sta se občinska svetovavca dr. Teofil Simčič in Dušan Hreščak zglasila pri tržaškem županu dr. Franzilu ter ga predvsem opozorila na potrebo, da se v mestnem središču še to šolsko leto odpre slovenski otroški vrtec. Kot znano, se je že prejšnja kot tudi sedanja občinska uprava obvezala, da bo poskrbela za ustanovitev tega vrtca.

Prizadeti slovenski starši kot tudi naša javnost so pričakovali, da bo ta vrtec otvoren v šolskem poslopju v ulici Donadoni, kjer ima svoje prostore slovenska osnovna šola, saj je razumljivo, da je tako za starše kot za otroke najbolje, če sta obe ustanovi v istem poslopju ali vsaj v neposredni bližini. Dogaja pa se, da se šolsko skrbništvo protivi otvoritvi vrtca v ulici Donadoni, češ da v tem poslopju ni primernih prostorov. Zato je občinska uprava baje nameravala odpreti novi vrtec v ulici Vasari, kjer so sezidali novo poslopje.

Občinska svetovavca sta pa županu izrazila mnenje, da bi se lahko vprašanje tako rešilo, da bi se v novo poslopje v ulici Vasari namestila tako osnovna šola iz ulice Donadoni kot novi vrtec. Župan je pokazal razumevanje za ta predlog in zato upamo, da se bo vprašanje čimprej zadovoljivo rešilo.

V ZVEZI Z RAZLAŠČANJEM ZEMLJE

Kot smo svoj čas poročali, je Svet Skupne slovenske liste naslovil na generalnega komisarja dr. Mazzo resolucijo, ki obravnava vprašanje razlaščanja zemlje slovenskih kmetovavcev iz Domja, Boljunca, Doline in Milj. V tej zvezi so bili predstavniki Sveta SSL pred kratkim povabljeni na tržaško prefekturo, kjer jih je v imenu generalnega komisarja sprejel podprefekt Molinari.

Predstavniki so podrobneje obrazložili vsebino resolucije in poleg točk načelnega značaja podčrtali zlasti problem odškodnine za razlaščena zemljišča. Kot znano, se višina odškodnine še vedno določa na osnovi ukaza št. 66 zavezniške uprave iz leta 1953, ki pooblašča Ustanovo industrijskega pristanišča, da po lastnih kriterijih določa cene za zemljo, ki preide v njeno last. Ta ukaz pa je v kričečem nasprotju tako z 42. členom ustave kot z 834. členom civilnega zakonika, ki se dobesedno takole glasi: »Nikomur ni dovoljeno v vsem ali delno odvzeti lastnine razen v javno korist, ki mora biti zakonito določena, ter proti odplačilu pravične odškodnine.«

Razlaščena zemlja se povsod v državi plačuje po tržnih cenah. V našem primeru pa se ponuja odškodnina 400 - 450 lir za kv. m, medtem ko je znano, da je tržna cena teh zemljišč mnogo višja.

Podprefekt je argumente naših predstavnikov vzel na znanje. Prizadete kmetovavce in našo javnost pa zlasti zanima, če jih bodo odgovorna oblastva upoštevala.

NOVA ODBORNIKA

V smislu sredinsko-levičarskega sporazuma in po sklepu pokrajinskega sveta sta v torek na seji pokrajinskega odbora prev-

zela svoja resorja nova odbornika dr. Fogher, ki je socialdemokrat, in dr. Fragiacomu, republikanec. Prvi bo odgovoren za zdravstvo, higieno, personal in splošne zadeve, drugi pa za vprašanja gospodarstva in za delo.

Repen:

PRIJETNA PRIREDITEV

V soboto zvečer nas je mladina iz Repna prijetno presenetila z družabnim večerom, ki je bil združen z naše razmere kar pestro kulturno prireditvijo. V dvorani Križmanove gostilne je najprej nastopil pevski zbor, ki je pod vodstvom dirigenta Guština zapel več pesmi. Dramska skupina je nato uprizorila veseloigro »Hlače«, ki jo je režirala učiteljica gospa Lupinčeva. Kulturni spored se je zaključil z nastopom pevskega zbora, ki je zapel še nekaj pesmi.

Udeležba je bila zelo dobra, kar naj bo v spodbudo organizatorjem, da nam v kratkem ponovno pripravijo še kako prireditev in s tem vsaj nekoliko razgibajo prosvetno in družabno življenje v naši vasi ter bližnji okolici.

ZA VINOGRADNIKE

Trošarinski konzorcij občin Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor obvešča vinogradnike, da je rok za prijavo zadnjega pridelka vina podaljšan do vključno 15. t. m. Vinogradniki, ki še niso prijavi pridelka, naj se torej nemudoma zglase v uradih trošarinskega konzorcija v Nabrežini, in sicer ob uradnih urah.

PRAKTIČNE VAJE ZA PEVOVODJE IN ORGANISTE

V dopolnitev pevovodskega tečaja, ki ga je priredila lani novembra Zveza cerkvenih pevskih zborov, se bodo začele v nedeljo, 16. t. m., ob 17.30 v Trstu, Ponchiellijeva ulica 2 (poslopje novega sv. Antona — 4. nadstropje) **praktične vaje** za pevovodje, organiste in ljubitelje zborovske cerkvene glasbe.

NAGRAJENI KMETOVAVCI

Ta teden so v prostorih Kmetijskega nadzorništva razdelili nagrade kmetovavcem, ki so se udeležili natečaja za izboljšanje hlevov in natečaja za izboljšanje kokošereje. Za udeležbo pri prvem natečaju so prejeli diplome in denarne nagrade tile živinorejci: Danilo Ciacchi - Sv. Barbara, Friderik Grgič - Gropada, Alojz Lupinc - Praprot, Josip Pečar - Bazovica, Olga Mihalič - Draga, Josip Kocjančič - Dolina, Anton Guštin - Col, Evgen Čuk - Trebče, Stanislava Kralj - Trebče, Anton Briščak - Brišče, Dušan Milič - Zagradec.

Na natečaju za izboljšanje kokošereje so bili nagrajeni: Karel Čok - Lonjer, Angel Grgič - Padriče, Albert Peric - Salež, Oskar Kraljič - Prebeneg, Alojz Škrk - Praprot, Josip Škrk - Salež, Ivan Ukmar - Prosek, Luigi De Pasquale - Opčine, Ugo Ziani - Ul. V. C. Rossi, Ivan Obad - Salež, Carmela Zobin por. Mariani - Prebeneg.

ČESKOSLOVASKI PROMET

Na sedežu tržaške Trgovinske zbornice so podpisali sporazum, ki bo urejeval v te-

kočem letu češkoslovaški blagovni promet skozi tržaško pristanišče. Sporazum sta podpisala komisar Javnih skladišč Battaglieri in zastopnik družbe Čehofracht Vanjek. Skozi Trst bo na osnovi tega sporazuma šlo 400 tisoč ton blaga.

V zvezi s sporazumom o češkoslovaškem prometu so se v Trstu zbrali tudi zastopniki avstrijskih, jugoslovanskih in italijanskih železnic, ki razpravljajo o tarifah za omenjeno češkoslovaško blago. V poštev prihajajo vse tri železniške proge, ki iz Trsta vodijo v Srednjo Evropo.

Nabrežina:

POMEMBEN ODLOK PREDSEDNIKA REPUBLIKE

V uradnem listu z dne 1. t. m. je objavljen odlok predsednika republike, po katerem je ozemlje devinsko-nabrežinske občine ponovno priključeno okrajnemu sodišču in tribunalu v Trstu. Kot znano, je od leta 1955 devinsko-nabrežinska občina spadala pod okrajno sodišče v Trziču in pod tribunal v Gorici. Za vzpostavitev prejšnjega stanja sta se zavzemala tako občinska uprava kot Društvo »Pravnik« iz Trsta.

Odlok predsednika republike pa postane veljaven dne 1. septembra 1964.

Stane Raztresen in Rado Nakrst v prizoru iz Dikličeve igre **NA ZELENIM COLN**

Beneška Slovenija

TIPANA

Ministrstvo za javna dela se je le zganiolo in je odločilo nekaj milijonov za javna dela v občinah Tipana in Neme. Začela se bodo dela, in sicer druga polovica, na cesti iz Platišč do Prosnida; stroški bodo znašali 13 milijonov lir. Okrog 25 milijonov je določenih za druge ceste v tipanskem okolišju. V kratkem se bodo lotili tudi bitumiranja ceste, ki vodi do starodavne cerkvice v Ramandolu. Popravilo ceste je tem bolj potrebno, ker je Ramandol postal zadnja leta prav priljubljena izletniška točka.

Končno so se oblasti zmislele tudi na naša pokopališča. Deset milijonov je na razpolago za ono v Carneji; okrog 25 milijonov pa za druga v obeh omenjenih občinah.

TARBIJ

Sredi zime pa taka suša! Skoraj neverjetno se zdi in je vendarle res. Po vsej Nadiški dolini, zlasti pa okoli Tarbija, Stretnje, Praprotne vlada že kar hudo pomanjkanje vode. Iz vodovodnih pip pricurlja le zjutraj nekaj kapljic, komaj dovolj za kuhinjo, kam pa še za druge hišne potrebe in za napajanje živine. Po nekaterih vaseh manjka voda že ves teden. Ljudje jo mora-

MESTNA VPRAŠANJA

Po krizi na županstvu čaka občinski svet vse polno vprašanj, ki so nujno potrebna rešitve. Končati je treba zadevo z mestnimi avtobusi, da bo res v prid občinstvu, ne pa kakim postranskim namenom. Govori se dosti tudi o regulacijskem načrtu, in sicer v prvi vrsti za industrijski pas. V mestu samem je pa premalo prostora in so zato nekateri mnenja, naj bi se ta pas razširil na okoliške občine, v prvi vrsti na sovodenjsko. Pri tem načrtu pa bodo vznika mnoga vprašanja in ne nazadnje tudi spreminjanje etnične podobe naših vasi. Na vidiku so tudi mnoga javna dela, med temi zgradba poslopja za slovenske šole. V tem primeru se zopet sliši, da vztrajajo nekateri odločilni činitelji, naj se poslopje kljub ugovorom slovenske javnosti postavi v odročnih Stražicah. Potem je še vprašanje, ali naj se mestna elektrarna vključi v državno električno podjetje ali naj ostane še v sklopu mestnih podjetij. Komunistični svetovavci so postavili na dnevni red tudi vprašanje mestne dvorane, ki bi bila na razpolago vsem organizacijam za kulturne in druge prireditve. Predlagajo, naj bi to bila dosedanja mestna sejna dvorana, kak kino ali pa dvorana v bivšem »Trgovskem domu«. Ta bi še bila najbolj primerna. Slovenski meščani izražajo prepričanje, da bo dvorana tudi njihovim organizacijam na razpolago, zlasti za gledališke predstave.

STEVERJAN

Kakor vse kaže bomo morda še letos imeli napeljan vodovod po vseh naših zaselkih. Pri natečaju za zadnja dela pri napeljavi sta tekmovali dve podjetji, in sicer Cesia iz Trsta in Dondi iz Roviga. Tržaško podjetje je imelo v rokah že prva dela. Sedaj je pa zmagalo podjetje Dondi, ker je nudilo 3,95 od sto večji popust na vzklicni ceni, Cesia pa le 3,33%. Rok za dokončno

- Kanalska dolina

jo nositi globoko dol iz potokov kot po starem. Je že tako po naših krajih, da nas večasih tepe suša, drugič pa povodenj.

BRNAS

Pred kratkim so vaščani od Brnasa do Špetra užili precej strahu. Povzročila ga je pa — podivjana krava. Zgodilo se je takole: v lepem popoldnevu je gnal 30-letni Silvan Podreka kravo na živinsko postajo za oplemenitev. Žival je mirno capljala na povodcu do mosta čez Nadižo. Pri vodi ji je pa nenadoma šinilo nekaj v glavo, da je kar pobesnela. Utrgala je vrv, prebrnila gonjača po tleh in je začela drveti kot bik na španskih bikoborbah proti domu. Ubrala jo je pa kar po bližnjicah in preko vratov ter ograd. Ljudje so preplašeni zapirali vrata, le redki pogumni so zasledovali pobesnelo kravo do vaškega trga. Tu je v enem zamahu zrušila kar štiri zasledovalce na tla, nato se je zaletela z rogovi v neki avto in ga je kar obrnila. Drugi avto je bežal pred živaljo in se je prebrnil v jarek. Šele tedaj se je živinče upehalo in je obstalo, da so se oni štirje pobrali in vrgli vrvi nanjo.

Se smejete, kaj? Toda lahko bi bilo prišlo do prav hudih nesreč.

vzpostavitev vodovoda je določen na eno leto. Dela se bodo pričela najbrž že v mesecu maju ali najkasneje v juniju. S tem bo rešeno vprašanje, ki je bilo že dolga leta na dnevnem redu občinske uprave.

Naše kat. prosvetno društvo nadaljuje svojo živahno delavnost. Priredilo je že drugi kulturni večer s predavanjem o božičnih šegah in navadah.

Prosvetno življenje se v našem kraju prav živahno razvija. Opažamo celo neko dobro tekmovalnost med obema prosvetnim društvoma.

V nedeljo popoldne je prosvetno društvo »Briški grič« otvorilo svoje prostore v poslopju bivše osnovne šole na Kakencah. Zgradba, sicer s samo eno dvorano in sobo za pritlikline, je postala zasebna last. Za skromno društveno delovanje pa bo zadoščevala. K otvoritvi se je zbralo lepo število članov, ki so imeli po kulturnem sporodu še malo pustno zabavo.

Zvedeli smo tudi, da bo pričelo v kratkem času z zidavo modernega društvenega doma tudi katoliško prosvetno društvo. Prenovilo bo nekdanjo baronovo palačo na trgu pri cerkvi. Društveniki so v nedeljo nastopili pri pustni zabavi v Katoliškem domu z raznimi burkami; ena je celo pristno domačega izvora. Pripravljajo pa se že prav pridno tudi za večji odrski nastop.

PODGORA

V ponedeljek popoldne je spet zvonilo enemu naših sosedov. Umrli je vaščan Andrej Perko, po domače se pravi pri hiši pri Bričiču. Rajni se je nekaj ranil na roki, ko je pokladal živini. Sprva se je zdelo, da ni posebna reč. V bolnišnici so pa ugotovili težko zastrupljenje, kateremu je podlegel. Vso sosesko je smrt še bolj presuničala, ker so v enem letu časa umrli v tisti hiši, kar trije družinski člani. — Naj počiva v miru!

Lastniki gozdov na Ka'variji se nekoliko pritožujejo, ker je občinska uprava odredila, da se morajo očistiti gozdne parcele. Rok je padločila samo do 31. marca, kar je vsekakor prekratko. Treba je namreč ne samo počistiti, otrebiti, ampak tudi posekati bo'no drevje, zlasti kostanje. Povrhu pa bodo pritisnila zdaj tudi pomladanska de'la.

Zadnje čase nas razveseljuje tudi petje v cerkvi, ki je lepše kot je bilo doslej. Čuti se, da je prišla na kor sposobna roka.

JAZBINE

Naša prijazna vas, ki je precej od rok vsemu svetu, je vedno bolj zapuščena. Steverjanska občina se res trudi za javna dela tudi v našem koncu. Vse pa le ne gre, kot bi moralo. Za pokopališče na primer se je treba še kar vedno truditi. Občina je sicer razpisala dražbo za dela pri preureditvi pokopališča. Ponujena vsota za kritje stroškov pri gradbenih delih pa ni pritegnila nobenega podjetnika, ker se jim je zdela prenizka. Vaščani bodo morali spet čakati, dokler ne bo občina zvišala ponujane vsote ali pa se bo našel kak podjetnik, ki bo prevzel napol po svoji dobroti tista dela.

Iz Goriške

Za cerkvena opravila skrbi zdaj župnik iz Steverjana. Koliko časa pa bo zmožni imeti tudi po tri maše na nedeljo, je tudi vprašanje. Potrebno bi bilo, da bi tudi v tem oziru na škofiji kaj poskrbeli.

GORISKO PUSTOVANJE

Letošnji pust, že sam po sebi kratek, je šel v Gorici mimo kar brez običajnega hrupa. Navade nekdanjih znanih goriških karnevalov, ko je iz vodnjaka na Travniku celo vino curljalo, so le še bled spomin.

Plesanja je bilo sicer precej po različnih dvorinah, a kaj posebnega ni bilo nikjer. Goriška slovenska mladina je v soboto priredila pustno zabavo oziroma ples v nekdanji dvorani »Pri zlatem pajku«. Katoliška prosvetna zveza je povabila na veselo pustovanje z burkami, godbo in skeči v dvorano Katoliškega doma.

Svoj prijeten družabni večer so si privoščili tudi slovenski profesorji v restavraciji pri »Nanutu«.

Na pustni torek popoldne so imeli pa slovenski malčki maškaradno popoldne v prostorih kluba »Simon Gregorčič«.

Vse goriško pustovanje je poteklo tako, da je imel le malokdo težko glavo v pepelnico zjutraj.

TRŽIČ

Ribolov v Tržiškem zalivu in v morju okoli Gradeža je še vedno predmet razgovorov in skrbi. Ribiči vlečejo prazne mreže iz vode. Ribji zarod, tako so ugotovili, se vedno bolj pomika od italijanske obale proti istrski in dalmatinski. Zato so že razpravljali zastopniki ribiških zvez v Rimu, da bi se na boljši način uredilo ribarenje v jadranskih vodah. Italijansko-jugoslovanska ribiška pogodba bo namreč v kratkem času potekla. Italijanski ribiči terjajo od vlade, naj doseže pri novi pogodbi boljše pogoje, sicer bo italijansko ribištvo propadlo.

Teh žalostnih razglabljanj naših ribičev ne pomiri niti redka ribiška sreča, ki se je pripetila prejšnji teden v Gradežu. Motorni ribiški čoln »Redento« je namreč ujel kakih 10 milj daleč od obrežja zelo redkega in velikega jesetra (storione). Dolg je bil dva metra, tehtal je 64 kilogramov. Kar je pa poglavitno, prodali so ga za 112.000 lir. Tako dobrega ribjega lova že dolgo niso učakali, čeprav so ujeli eno samo ribo.

SMRT

Zopet je umrl znan goriški gostilničar, in sicer Alojz Vida, znan po vsem mestu kot »Gigi«. Pokojnik, ki je učeal 81 let, je bil lastnik že več kot pol stoletja stare restavracije »Pri zlatem jelenu«, nasproti škofije. Tam je bilo že nekaj let pred prvo svetovno vojno zbirališče goriških Slovencev; gostinski obrat je pa bil v rokah zadruge in trgovcev Hedžet-Koritnik. Pozneje je prešel v last goriško-furlanske družine Vida, kamor se je priženil tudi stari »Gigi«. Delavni človek si je pridobil precejšnjo premoženje. Zadnji dve leti je pa zbolel. Zapuščal drugo ženo, ki je, kot prva, steber restavracije, in več že odraslih otrok.

Vsem skupaj izrekajo znanci in tudi naš list svoje sožalje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prešernove nagrade podeljene

Predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada SR Slovenije dr. Heli Modic je 7. februarja v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani podelil Prešernove nagrade za največje kulturne dosežke v preteklem letu gledališki igravki **Stefki Drolčevi**, pesniku **Edvardu Kocbeku**, pisatelju **Mišku Kranjcu** in akademskemu slikarju **Mariju Preglju** — s področja glasbe pa **Slovenskemu oktetu**. Razen tega je sporočil, da so področne komisije in upravni odbor sklenili razdeliti nagrade iz sklada še trinajstim drugim ustvarjalcem ter eni skupini.

Osrednja akademija v počastitev Prešernovega dne je bila tokrat prvič združena z javno razglasitvijo o podelitvi Prešernovih nagrad, s čimer je ta podelitev dobila veliko bolj živo okolje, hkrati pa je razglasitev vzbudila živahno zanimanje za akademijo. V razliko od pretekle prakse so tudi združili razdelitev glavnih Prešernovih nagrad z nagradami iz Prešernovega sklada. Pred polno zasedenim dvoranom, v kateri so bili med občinstvom, zlasti številni kulturni delavci, tudi najvišji predstavniki javnega življenja republike, je po uvodnih mislih o namenu Prešernovega sklada podal ob razložitev za sklep o letošnjih nagradah predsednik upravnega odbora dr. Heli Modic. Nagrajenci, ki so že pred začetkom proslav zasedli mesta na

zvisehem podiju pred odrom, so zatem po vrsti pristopali k predsedniku, ki jim je izročil diplome in jim čestital.

Zatem je imel slavnostni govor na akademiji predsednik prosvetno kulturnega zbora SR Slovenije Ivo Tavčar.

Po slavnostnem govoru je v glasbenem sporedu simfonični orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Boga Leskovića odigral najprej prvi stavek Simfonije Marjana Lipovška, zatem pa Sergeja Rahmaninova Koncert za klavir in orkester v C-molu s solistko Dubravko Tomšič-Srebotnjak.

Po akademiji je predsednik skupščine SR Slovenije Ivan Maček priredil v prostorih skupščine sprejem za Prešernove nagrajence in kulturne delavce.

IZSLA JE 5. ŠTEVILKA »PASTIRČKA«

Pred dnevi je izšla 5. številka mladinskega lista »Pastirček«. To pot se je vsebina zboljšala in je dovolj pestra. »Pastirček« je postal bolj mladinski, kot je bil prejšnja leta, ko je izhajal v Gorici in je bila vsebina bolj otrokom namenjena. Lepi so sprehodi po Tržaškem, manj posrečena za tak list pa je Pustna povest. Prav zanimivo pa je, da ima »Pastirček« mlade sodelavke celo v Kanadi. List vsekakor zasluži, da najde v vrstah naše mladine čedalje več bralcev.

Nov sovjetski film »Tišina«

Pred približno štirimi leti je sovjetski film prvič poskusil polemizirati s stalinovsko preteklostjo. »Jasno nebo« je bil naslov filma, ki je opisoval usodo sovjetskega letalskega častnika, ki se je vrnil iz nemškega ujetništva in na katerega so gledali nato kot na bojazljiveca in izdajavca. Sele Stalinova smrt mu je prinesla rehabilitacijo, vrnitev v družbo, poklic in partijo.

Poudarek polemike s stalinovsko preteklostjo se je od takrat značilno premaknil. Medtem se je sistematično uveljavila teza o notranjem uporu in neomajni načelni zvestobi stanovitnih leninistov. Danes odklanja vodstvo partije Ehrenburgovo tezo, po kateri se je partija brez odpora uklonila Stalinovemu trinoštvu in so vsi tovariši brez izjeme odgovorili. Vodstvo danes ne trpi mladine, ki bi gledala z zaničevanjem na očete. Brezpogojno zaupanje v partijo je pogoj za vsako današnjo umetniško dejavnost. Da obstaja to zaupanje in da se to ni popolnoma izgubilo niti pod Stalinom, poskuša dokazati tudi novi sovjetski film »Tišina«.

Zgodba filma je podobna kot v filmu »Jasno nebo«. Častnik se vrne iz vojne domov k staršem v Moskvo. Oče, zaslužen star boljševik, ima sovražne sode, ki ga ovadijo, nakar ga zapro. Tudi mladi Sergej Vohmjencov postane žrtev spletk: bivši njegov tovariš na fronti, poročnik Uvarov, se ga boji, ker mu Vohmjencov noče na noben način odpustiti njegovega strahopetstva na fronti in se z njim spraviti. Vohmjencov noče imeti nobenih stikov z Uvarovom, ki sedaj širokoustno govori o junaštvu ruskih vojakov na fronti. Oba študirata na Zavodu za petrolejsko tehniko v Moskvi. Vohmjencov zamolči pred partijsko organizacijo aretacijo svojega očeta in to izkoristi Uvarov, da ga ovadi in se poskuša tako znebiti edine priče njegovega ponašanja na fronti. Vohmjencova izključijo iz partije, čaka ga pa »Happy-End« v Srednji Aziji. Z zvesto nevesto, zvestim prijateljem vrta Vohmjencov tam pod pokroviteljstvom idealnega partijskega sekretarja za petrolejem. Imel je srečo in našel petrolej in tako našel tudi svojo mesto v družbi. Dela zvesto dalje, zvest idealom očeta, o katerem ne izve nič več. Končni prizor: XX. dan partije leta 1958, gledavec ve, da se je začela destalinizacija.

Namenoma film ne omenja Stalinove smrti, tudi njegovo ime omenja le enkrat. Gledavec naj dobi vtis, da pobude za destalinizacijo ni dala Stalinova smrt, ampak volja partije, da se iz lastne moči osvobodijo diktatorjevega pritiska. Tri in pol ure trajajo predvajanje »Tišine« v največjem moskovskem kinu. Predstave so razprodane kljub temu, da pravijo tuji kritiki, da scenarij, režija in kamera ne presejajo povprečne višine. Za obisk skrbijo tudi sindikati, ki delijo tisoče prostih vstopnic med člane. Partija hvali film na veliko. Film »Tišina« je po mnenju kritikov pa tudi v resnici do sedaj največja filmska rehabilitacija partije, čeprav ne stoji ideološko kladivo nikjer očitno v ospredju.

»KNJIZICE«

Izšla je 39. številka »Knjižice«, katere izdajajo salezijanci v Marijanišču na Opčinah. S to številko je dosegla skupna naklada »Knjižice« lepo število 100.000 izvodov.

Omenjena knjižica nosi naslov »Da jih boste razumeli« in je prirejena po nemški izdaji jezuita Pereire »Zwischen 13 und 17«, to je Med trinajstim in sedemnajstim letom. Namen knjižice je »pomagati duhovnikom in staršem, da bi razumeli te otroke 20. stoletja, ki kljub tehničnemu napredku in visokemu življenjskemu standardu čutijo vso negotovost, praznino in razklanost sodobnosti in popolnoma upravičeno pričakujejo, da jim bomo darovali vso ljubezen našega srca, jih skušali razumeti.«

»Knjižice« toplo priporočamo.

RAZSTAVA PAKISTANSKE UMETNOSTI

Dne 23. februarja bodo odprli v Neaplju razstavo pakistanske umetnosti. Prirejena bo v tamkajšnjem arheološkem muzeju in bo prikazovala razvoj pettisooletne kulture in umetnosti v dolini Inda do folklornih umetnostnih pojavov preteklih stoletij. To bo edina razstava te umetnosti v Italiji. Doživela pa je že velik uspeh v raznih drugih evropskih in izvenevropskih deželah. Izpopolnjena bo z materialom, ki so ga izkopale zadnja leta v Pakistanu razne italijanske arheološke misije. Te izkopane se nanašajo predvsem na tako imenovano umetnost Gandhara, to je budistične umetnosti pod grškimi vplivi, katere je verjetno zanesel v Indijo Aleksander Veliki na svojem vojnem pohodu. Razstava bo dokumentirala kulturno bilanco odnosov med zahodnim in vzhodnim svetom od tedanjih časov do novejšje dobe.

Fichte - filozof svobode

(OB 150-LETNICI SMRTI)

Letos slavimo 150-letnico smrti (29. jan. 1814) velikega nemškega filozofa Johana Gottlieba Fichteja. Rodil se je leta 1762 kot sin revnih staršev. Preden se je v življenju uveljavil, je moral premagati mnoge težave. Nesorazmerje med notranjimi zahtevami in zunanji stanjem ga je večkrat pripeljalo do malodušja. Človek takšnega kova, kot je bil Fichte, se je moral seveda z vso silo spoprijeti tudi z vprašanjem svobode. Vemo, kako je trpel v svojem razvoju zaradi napačne vere v determinizem človeških dejanj. Zato je Kantova filozofija napravila nanj tako velik vtis. V Kantovi filozofiji svobode je našel samega sebe. Odtlej je redkokdaj doživel trenutke dvoma ali obupa. Absolutni »jaz«, ki ga Fichte imenuje »dej«, je edina resničnost, ki sama sebe ustvarja in opravičuje. Izkustvene, stvarne, od duha neodvisne resničnosti, ni. Kot Hegel je trdil, da se mora »jaz«, ki daje osebnosti za delovanje potrebno osvobodujočo misel, vključiti v zgodovinsko dogajanje, v resničnost. Zato tudi zahteva svobodo misli od evropskih knezov, ki jo tlačijo. V tem smislu si tudi goreče želi uspeha francoske revolucije. Po razpravi o brezbožstvu so ga napadli kot brezverca, tako da je moral zapustiti univerzo v Jeni, kjer je poučeval. Znana je tudi njegova trditev, da odločajo zunanje sile in formalne ustanove o stvarih, kaj ne bi smele biti predmet kompromisov. Od izobraženecv je zahteval, naj bodo javna vest v državi. Potem ko je napravil načrte za univerzo v Berlinu, je postal tudi njen prvi izvoljeni rektor. Takoj je obsodil tradicionalne študentske dvoboje s sabljo in določene oblike študentskega terorja.

Med Napoleonovo okupacijo je v govorih nemškemu narodu zahteval, da mora vsak od revolucije in splošne humanistične misli vzgojeni kozmopoliti biti ne naravi tudi narodnjak, seveda z omejitvami. (Drugi Nemci, med njimi tudi Hitler, na so to Fichtejevo misel popolnoma popačili). S svojo ženo je nato pomagal ranjencem v lazaretu, kjer je tudi umrl za nalezljivo boleznijo. Tudi v dejanjih je torej ostal zvest svojemu idealu svobode in veri v plemenito akcijo duha.

Fichtejeva filozofija je filozofija svobode in delovanja v veri. Vera ni seveda zanj le prazno sanjarstvo in tudi ne samo zase obstoječe opravilo, ki ga človek izvršuje ob določenih urah in dnevih. Vera je zanj notranji čut, absolutni »jaz«.

Največji vpliv kritičnega idealizma se kaže v proučevanju zgodovine, predvsem v zgodovinskem usmerjanju pojmovanja dejavnosti duha. Že Kant, še bolj pa njegovi učenci, so poudarjali progresivni razvoj duha do vse jasnejše zavesti notranje vrednosti zgodovine. Hegel je pokazal, kako se

dialektični ritem duhovnih dejavnosti sklada z njihovim razvojem v zgodovini.

Kant, ki je hotel iz znanosti narave napraviti najvišjo obliko znanstvenega preučevanja, je odkrival, da v filozofskem zanimanju ne prevladuje fenomen naravnega mehanizma, ampak neka dejavnost, ki se razvija sama iz sebe in ki sama v sebi najde svoje norme in načine biti: duh. Za Kanta sta obstajala dva pojma: na eni strani nižja meja spoznavanja, tisto »neznano«, vzrok ali možnost prisotnosti čutnih zaznav v nas, na drugi strani višja meja spoznavne dejavnosti, tisti absolutni subjekt, iz katerega izhajajo apriorne oblike spoznanja in delovanja. Fichte je prvi zanikal obstoj »stvari po sebi«, ki se izven vsakega odnosa odtegujejo spoznanju, zato ker je spoznanje odnos. Univerzalna zavest, ki je pomenila Kantu dejavnost, ki je proizvajala apriorne oblike, postane v Fichtejevem nauku »jaz«, absolutna samozavest. Ta je edina in skupna korenina vseh mislečih subjektov, torej »deje«, ki v vsakem posamezniku predstavlja »jaz«. Od tu zakonitost, da vse, kar je objektivnega in substancialnega, izhaja iz tiste dejavnosti, ki ne predpostavlja ničesar pred seboj. V nasprotju s stariim substancializmom, je novi pojem duha pojem realnosti, ki ni takšna, kakršno si jo mi predstavljamo. Ni statična v sebi, ampak dinamična, ustvarja se sama iz sebe. Za Kanta požene dejavnost čutna zaznava in preko nje tisto »neznano«, v katerem je skrivnostni vzrok raznolikost izkustva. Fichte, ki je uničil »stvar po sebi« s tem, da je dal absolutnemu »jaz« vlogo povzročitelja duhovne dejavnosti, je trdil, da se duhovna dejavnost razvija preko notranjega nasprotovanja. To nasprotovanje ustvarja duhovni dejavnosti vedno nove antiteze, ki naj jih ta premaga.

Duhovno mišljenje dobi na ta način podobo ritmičnega gibanja. Vzrostavitev dejavnosti (teza) vzbudi nasprotovanje v notranjosti (antiteza), razrešitev obeh pa sinteza. Sinteza je prva stopnja, v kateri se nova antiteza prenese višje in predstavlja višjo stopnjo idealnega dviganja duha. Njeno vzgibalo je neskončna duhovna dejavnost, ki se nikoli ne zadovolji s končnimi in določenimi specifikacijami, ki jih v posameznih momentih dobi in ki jih zato vedno presega.

To ni slep tek, ampak dejavnost samozavesti, ki ji v njenem razvoju načeluje ideja o smotru, o cilju, ki naj ga doseže. Cilj je ravno ta celna zavest samega sebe, ki si jo hoče duh pridobiti. V tem ima kantovska dialektična filozofija svojo globoko vrednost. Življenje duha je razvoj, ki ima v samem sebi svoje norme. S tem pa je postala Fichtejeva filozofija sret aktualna in vredna proučevanja.

Vladimir Vremec

GOSPODARSTVO

Zbirališča za jajca

Trenutno je v severni Italiji proizvodnja jajc večja od potrošnje in zato so cene padle, tako da so v nekaterih krajih po manj kot 20 lir kos. Tako so v Trevisu po 17, v Padovi po 16. V srednji Italiji (Rim) so cene višje od 30 lir za kos.

V severni Italiji je lani število kokoši nesnic narastlo za 18 milijonov glav in mnoge perutninske farme so še v nastajanju. Zaradi preobilice so začeli organizirati zbirališča za jajca, ki naj določeno količino jajc shranijo za mesece, ko je proizvodnja manjša. Taki meseci bodo ostali vodnja manjša. Taki meseci bodo ostali prehrani in vzreji, a proizvodnja se ne bo za toliko odstotkov znižala kot v preteklosti. Za zbirališča jajc — na prostovoljni podlagi — je zaenkrat določenih 800 milijonov lir iz Zelenega načrta.

Velika razpoložljivost jajc je deloma tudi posledica velikega uvoza, ki je sicer mnogo manjši kot prej, a je še vedno znaten. V prvih 10 mesecih leta 1963 se je uvoz jajc znižal za 224.000 stotov in je znašal še 547.000 stotov. Organizirani perutninarji zahtevajo povišanje carine na uvoz jajc.

Gospodarstveniki pravijo, da je velika razpoložljivost domačih jajc velika sreča za prehrano italijanskega naroda, ki ima na razpolago zelo malo beljakovin živalskega

izvora. Pod temi so mišljene predvsem beljakovine v mesu. Zdi se pa, da bo na svetu v kratkih letih zelo primanjkovalo mesa, torej bo premalo beljakovin živalskega izvora. Gospodarstveniki pravijo, da bodo morala jajca nadomestiti ta primanjkljaj. Seveda bo z razvitim perutninarstvom na razpolago tudi več perutninskega mesa, ki vsebuje tudi beljakovine.

—0—

JARA PSENICA

Kdor ima na razpolago kakšno ne ravno najbolj rodovitno njivo in bi rad vsejal nekoliko jare ali pomladne pšenice, lahko to stori, a naj jo poseje, kakor hitro bo mraz nekoliko ponehal. Sejemo pa lahko tako mehko pšenico za kruh kot trdo pšenico za testenine. Od mehkih pšenic je še vedno odlična stara zrnka »mentana«, od trdih pšenic pa so priporočljive sorte Maliani, ki so 4, a so med njimi le majhne razlike: Maliani 1, 15, 17 in 18.

Zemljišče mora biti pripravljeno in pognojeno kot za ozimno pšenico, sejemo najprimernejše s sejalko, m'ado setev pognojimo pod list (navrhno) s solitrom. Po žetvi teh pšenic lahko vsadimo še činkvantin ali kakšen zgoden hibrid (križano koruzo), lahko vsejemo koruzo za krmo-pičnik, Landesberger, repo itd.

Kdor želi kakšna pojasnila o jari pšenici, naj se obrne na Kmetijsko nadzorništvo.

Kmetijska seč (urea agricola)

Kmetijska seč je najmočnejše oziroma najbogatejše gnojilo na dušiku, katerega vsebuje 45-46% ali trikrat toliko kot čilski in apneni soliter. Zato pa ga je potrebno raztrositi — za isti gnojilni učinek — komaj 1/3 teže čilskega in apnenega solitra. V primerjavi z amonijevim solitrom ga raztrosimo za polovico manj. Torej: 1 kg seči = 3 kg čilskega ali apnenega solitra ali 2 kg amonijevega solitra. Ta razlika v teži oziroma v odstotkih dušika se najbolj prikaže pri gnojenju visečih ali brdnatih leg, kjer je potrebno gnojila nositi.

Za gnojenje oziroma razdeljevanje kmetijske seči je tudi zelo primerna njena oblika, ki je skoraj okrogla-zrnata, tako da kar sama teče med prsti. Kmetijsko seč pa lahko tudi raztopimo v vodi in potem gnojimo. Raztopimo pa poljubno množino seči, tako da dobimo poljubno močno raztopino. Za navadno gnojenje povrtine, cvetlic v loncih in podobno, je najbolje, da raztopimo v 100 litrih vode samo 1/4 kg kmetijske seči. Z bolj močnimi raztopinami lahko zalivamo samo takoj po dežju, ki raztopino seči še razredči. Kmetijska seč deluje zelo hitro, skoraj takoj po razdelitvi.

Kmetijsko seč je začela v Italiji proizvajati družba Montecatini, ki je imela tudi monopol. Sedaj jo proizvaja tudi družba »Anic«, ki je poldržavno podjetje in spada v sklop podjetij družbe »ENI« (Ente Nazionale Idrocarburi). Zaradi konkurence s strani »Anic« je morala Montecatini znatno znižati cene svojim umetnim gnojilom, med katerimi je tudi seč.

FRANCOSKA GOVEDOREJA

Francija redi nekaj nad 18 milij. glav goveje živine ali približno dvakrat toliko kot Italija. Goveda pripadajo približno tridesetim pasmam, med katerimi pa prednjačijo 4, in sicer: Normande z okoli 4 1/2 milijona glav, francoska frizonska z 2 1/2 milij., rdeče lisasta - simodolska z 2 milij. in charolaise z 1.6 milij. V zadnjem času se množi tudi sivo-rjava švicarska pasma, a se zdi, da se ne bo nikdar povzpela do pomena, ki ga ima ista pasma v Italiji. — Različnih križancev med pasmami je okoli 2.5 milij., a število se hitro krči.

Rejska smer francoske govedoreje je bilo do pred mesecev mlekarstvo, kot v Italiji, danes pa se vedno bolj poudarja meso. Francozi so največji mesojedci v SET-u. Svoje potrebe po mesu so do sedaj z lahkoto krili in so imeli celo nekaj viškov za izvoz. V zadnjih mesecih pa se povpraševanje po mesu v notranjosti države še dviga in se bliža 80 kg na osebo in leto. Zato pa se je že rodil strah, da Francija v par letih — če ne že prej — ne bo krila niti svojih potreb po mesu. — Pasm normande in charolaise sta zelo primerni za meso, frisona ali črnolisasta je predvsem za mleko, svetlo-rdeče lisasta ali simodolska pa je za vse: meso in mleko ter, če je treba, tudi za delo.

PRIDELOVALCI SLADKORNE PESE OKLEVAJO

Kljub temu, da bodo italijanski pridelovalci sladkorne pese dobili svoj pridelek 1964 boljše plačan kot pridelovalci enakega blaga v drugih državah SET-a, še vedno oklevajo zasaditi toliko sladkorne pese, kot v letih pred 1961, s čimer bi bila domača potreba krita. Hočejo še posebne nagrade.

Pariški „clochards“

Pariški »clochards«, katerih ne smeš zamenjati z navadnimi berači, spadajo k podobi Pariza prav tako kot Eiffelov stolp ali Louvre ali Seina. Kakor sme turist fotografirati tiste značilnosti, tako se puste mirno in z nekim vzvišenim nasmeškom slikati tudi te dobričine, »clochards« ali boljše potepuhi. Pisatelj Victor Hugo jih je imenoval »edini prosti meščani Pariza«, poleg neštevilnih golobov.

Kdo so pravzaprav ti ljudje, katerih so našli pod mostovi Seine, v luknjah pariške podzemne železnice in v predmestnih pločevinastih bajtah že nad 3500? Rekli smo že, da to niso berači v našem smislu besede. Po svoji zunanosti so prava podoba revščine, v Italiji jih tudi deloma poznamo pod imenom »barboni«, če ne drugače, iz vsakotedenskih vinjet v »Incomu«. Oblečeni so v zamazane in mastne suknjiče s stoterimi živopisanimi krpmi na dolge šive, v razcefrane hlače, klobuk na tri luknje z gosjim peresom, ščetinasta brada, na vrvi ponev ali vojaška menažka, iz žepa pa štrli pollitrška steklenica z rdečim vinom. To je podoba »barbona« ali pariškega »clocharda«. Ti ljudje odklanjajo in imajo prav strah pred vsem, kar se imenuje udobnost. Med sabo so povezani v neko zaključeno bratovščino, a vendar je vsak zase pristen samosevec. Zivlagodno, brezskrbno življenje prav kot ptice pod nebom in cvetice na polju. Kaj

bo jutri, jih ne skrbi, za danes si napolnijo želodec, kakor se pač primeri. Pomagajo dvigniti kako vrečo, popazijo na avto, tujca spremijo v naprošeno smer; beračev je pa pod njihovo čast. Med njimi se dobe ljudje od dvajsetih do osemdesetih let, tudi ženske; celo zakonske zveze sklepajo med seboj.

Te »desete brate« skuša vlada od časa do časa spraviti k rednemu življenju. Policijski avto »zeleni Henrik« jih pobira pod mostovi. Kar nič se ne upirajo. Ze vedo, da jih odpeljejo v pariško predmestje Nanterre, kjer je zavod za »prevzgojo« potepuhov. Policisti v gumijastih rokavicah, da se ne umažejo rok ob »clochardovih« mastnih rokavih, jih odložijo v zavodu, kjer jih temeljito okopljejo in razkužijo. Po tri mesece ostanejo v hiši, kjer so dobro hranjeni in oblečeni. Preskrbo si zaslužijo s pletenjem košev in zvijanem pi-semških ovitkov.

Po končani prevzgoji jih spuste. »Clochard« se pa skoro vsak povrne k prejšnjemu življenju. Svoboda ga vleče iz civiliziranega življenja v prosto naravo, pod zvezdno nebo. Le v hudi zimi se zatečejo v tople rove podzemne železnice ali v velike tržnice, kjer poberejo odpadke sadja ali ze'enjave, nato pa hajdi zopet v sončni dan, kjer se za nikogar ne brigajo, pa tudi drugi ne zanje.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Zanimivo je, kako je italijanski tisk sprejel govora naših poslancev. List Epoca piše, da si Šček drugače predstavlja razmerje med Italijani in Slovani. Ali pa je on v dobri veri? Upajmo. »On je znal predložiti svoje pritožbe s tako tenkočutno oliko, povil jih

98. Dr. E. BESEDNJAK

je tako skrbno v bombaž zaželenega bratstva med obema narodoma, da mu je uspelo izzvati odobravanje celo pri fašistih. Lahko nastane dvom, da je poslanec Šček začel samo razvijati novi program poslanca Wilfana: to je, da je začel nalivati v majhnih dozah množino protiitalijanskega likerja, ki ga je poslanec Wilfan hotel popolnoma iziliti v svojem prvem nepredvidnem govoru.«

Milanski Corriere della Sera je pisal, da je »govor poslanca Ščeka izzval zaradi svoje zmerne oblike in primerne vsebine soglasno odobravanje zbornice. Mladi slovanski duhovnik, goriški poslanec, je v svoji civilni obleki zelo simpatična oseba. Govori prijetno in prepričevalno. Dokazal je s primerom, kako je imel prav g. Giolitti, ko je pred par dnevi očital poslancu Wilfanu, da ne izraža točno misli svojih volivcev.«

»Stališče poslanca Ščeka, po katerem imajo Slovani, državljani Italije, nalogo, da združijo v prisrčno razmerje Jugoslovane in Italijane, to stališče lahko sprejmejo vsi Italijani. In res so ga odobraval in mu ploskali tudi fašistovski poslanci. In če se ne bodo o čemer ne dvomimo — pomirljivi nameni poslanca Ščeka omejili samo na načelne trditve, temveč se bodo praktično udeleževali, bo njegovo politično delovanje v italijanski zbornici lahko veliko bolj koristno njegovim volivcem nego bojovito delovanje njegovega kolega poslanca Wilfana.«

RAZLIKA V MIŠLJENJU

Govora naših poslancev sta bila tudi v slovenskem taboru predmet različnega miš-

ljenja. To se je pokazalo po par dneh, ko je dr. Wilfan sklical v Trstu sejo Jugoslovanske narodne stranke.

Ščeka še ni bilo v Trstu, k seji so bili vabljeni dr. Slavik, Katnik, Pertot, jaz sem bil prisoten kot glavni urednik Edinosti. Dr. Wilfan se je pritožil nad govorom poslanca Ščeka in hotel, da se mu izreče nezaupnica. Jaz nisem bil tega mnenja in ugovarjal. Ščeka je treba počakati, da se vrne iz Rima, in poslušati je treba njegov zagovor. Meni se zdi nedopustno, izrekati obsodbo nad človekom, ki je odsoten in preden je bil zaslišan.

Dr. Wilfan se je vdal in odložil obsodbo. Ko se je Šček vrnil v Trst, je v svojo obrambo navedel več tehtnih razlogov. V Rimu se naši poslanci predvsem sploh niso posvetovali, kako naj govorijo, Šček je sicer zadevo sprožil, a brez uspeha. Dr. Wilfana je vprašal, kako misli govoriti, a ta je začudeno dvignil roke in rekel: »Kakor mi Bog da!«

O njegovem govoru sploh niso sklepali, prepuščajoč vse njegovemu dobremu čutu. Razume se, da Šček svojega govora tudi ni predložil poslancem v presojo, temveč ga je samostojno pripravil. Glavna njegova poteza je bila, da je ocenil razmere v Julijški krajini z italijanskimi dokumenti, v katerih pristnost nihče ni mogel dvomiti. Italijanstvo njihovih avtorjev je bilo izven vsakega dvoma.

Ravno tako, se je Šček čuval omeniti vojsko, ki je po ravnokar končani vojni uživala v Italiji velik ugled. Wilfan je v svojem govoru vojsko omenil in izzval Giolittija, ministrskega predsednika, ki je vzel vojsko v zaščito in jo branil pred »žalivitvami«. Predsednik parlamenta De Nicola je spomnil Wilfana, da se je »italijanska vojska pokrila s slavo!«

Pri tem si je treba zapomniti, da Ščeka nadevala ob tem niti najmanjša krivda. Govoril je, kakor mu je pamet rekla, ne da bi imel najmanjši namen koga žaliti. So mogli sprejeti njegov predlog in se o govoru posvetovati, pa bi bilo vseh sitnosti kraj.

PREPOVEDAN SHOD

Ko je Šček prišel v Trst, je Edinost prinesla naslednjo julijsko vest: »V ponedeljek 18. t. m., bo priredil poslanec Virgil Šček shod v Narodnem domu pri Sv. Ivanu. Shod se bo otvoril ob 8. uri in pol zvečer. Poslanec Šček bo poročal o parlamentarnem položaju ter o gospodarskih razmerah v naši deželi. Varnost je od oblastev absolutno zajamčena. Jugoslovani iz mesta in okolice v ponedeljek vsi na shod v svetoivanskem Narodnem domu!«

Šček mi je rekel, da je v Rimu pri fašistih poskrbel za varnost shoda. In res, ko smo zvečer prišli k Sv. Ivanu, smo našli vse zastraženo; vojaki so bili razvrščeni po cestah, ki vodijo k Narodnemu domu. Tu nas je čakalo veliko presenečenje. Ko je Šček hotel pričeti shod, mu je stopil nasproti predsednik odbora Narodnega doma in mu javil, da je shod zabranjen. Prepoved ni izdala niti policija niti katerikoli oblastvo, temveč dr. Edvard Slavik v imenu solastnikov doma.

Vse Ščekovo prigovarjanje, da se bo v svojem govoru omejil na gospodarstvo, je bilo zaman, prepoved je bila dokončna in nepreklicna. Ščeku ni preostalo drugo, ko da je poiskal bližnjo gostilno, kjer je prijateljem obrazložil položaj. Ljudje so strmeli in si niso mogli razlagati, kako je bilo mogoče, da se poslancu prepove govorjenje.

V Edinosti, katero sem jaz urejeval, sem stvar prezrl, ker mi je dr. Slavik v imenu lastnikov lista prepovedal o zadevi pisati. Jaz sem se prepovedi držal in Edinost ni o Ščekovem shodu prinesla niti besede. In vendar je prepovedan shod in različnost njihovih govorov v parlamentu bil eden izmed vzrokov nesoglasja med Wilfanom in Ščekom, ki se je pozneje vse bolj očitovalo.

(Dalje)

Sandro: Čakajte malo, je že zabeležen. Iz latinščine sem ga prevedel. V tem poslopju je bil gost francoski kralj Henrik V. in tu je pobožno umrla 1856 njegova žena Marija Terezija, avstrijska nadvojvodinja. Je tako, gospod profesor?

Marjuta: Zbogom, gospa, zbogom grofna, jutri prinesem še lepša jajčka. Vidite, tista dva gospoda tam spodaj tudi gledata tisti kamen. Kaj se bere, kdo je hišo sezidal, gospod Sandro, ali je v čast Materi božji?

Sandro: Čakajte malo, tukaj stoji, kako bi rekel, visi zapisano, da je sam papež spal dva dni, ko je šel 14. marca 1782 prepričavat cesarja Jožefa II., naj pusti pri miru sveče na oltarjih in mašno obleko v cerkvah. Na Stari trg je prišel papež skozi špalir vojakov, ki so tolkli na boben, množica Goričanov mu je ploskala. Sprejel ga je papeški nuncij Garampi, grofje Kobencelj, Lanthieri in vse plemstvo. Drugi dan je daroval veliko mašo v stolnici, popoldne se je pa v slavnostnem sprevedu odpeljal po Vipavski dolini na Dunaj. Vse je jokalo, piše kronist.

R. B. 2. Sprehodi po Gorici - za pust, malo za res

Marjuta: Če se je peljal s karoco, je strašno koštalo. Se spominjam, da me je moj rajnci, pil ga je rad, peljal, ko sva se vzela, s fijakarjem, Toni Brenta se je klical, v Vrtojbo. En goldinar in dvajset soldov mu je moral odšteti in še pol brenete je zlodej popil. Zdaj pa moram zares iti! So mi dali še pošto za Bagerko na Katariniju, Vi, Sandro, ki vlečete penzijo, imate čas, Marjuta se pa mora ubijati za liro.

Sandro: Ja, čakajte malo, vlečem ga kar na vrvici. Počakajte, gremo skupaj! Reči sem hotel, da kakor so v Gorici štiri glavni trgi, če ne štejem še Placute, tako smo imeli po starem tudi štiri semnje. Za god svetega Hilarija, svetega Jelerja, svetega Mihela in svetega Andreja.

Marjuta: Moj vi, še jaz se spomnim. Na Starem trgu so prodajali ob semanjih dneh, leseno orodje in tu pod vežo na številki štiri pa svilode. Na Stolnem trgu so kričali štantarji z vrtnino, sadjem, perutnino in divjačino. Na Travniku pa so imeli velike

domače hlebce kruha in orodje. Placuta je bila za oglje in sode. Na Kornu so pa stali Gorjani z vozovi lesa, masla, sira in teleti. Ja, to je bil živ-žav; danes je pa še semenj sama komedija. Kajne, gospod profesor?

Profesor: Imate kar prav, gospa Marjuta! Pozabiti pa ne smemo, da se mora tudi staro, kadar okrne, umakniti mladim. No, zdaj smo pa že na Stolnem trgu, ki tudi nosi pečat stare Gorice. Leta 1358 so postavili tik hiše deželni stanov, kjer je danes kvestura, kapelo sv. Ahaca in Lenarta. Pozneje so jo deli pod streho novozgrajene cerkve sv. Hilarija in Tacijana, ki je postala 1574 arhidijakonska in potem stolna. Večkrat je bila požgana, porušena, zunanjo podobo je pa ohranila. Na stropu ladje pa nima več znamenitih Quaglijevih fresk. Okoli novega trga so si plemiči postavili venec krasnih palač s stebrišči. Prva na levo, kjer pelje klanec na Grad, je bila mestna hiša. Grof Henrik II. je namreč

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŠPORTNI PREGLED

Zaključile so se v Innsbrucku tekme za olimpijske naslove

Največ svetinj za Sovjetsko zvezo

V nedeljo so se v Innsbrucku končale zimске tekme 9. Olimpijade katerim je prisostvovalo skoraj 1 milijon gledavcev. Največ zlatih svetinj si je priborila Sovjetska zveza, in sicer kar 11 (nabrala je tudi 8 srebrnih in 6 bronastih) ter je tako osvojila prvo mesto na neuradni lestvici držav.

Če upoštevamo da so v Innsbrucku podelili 34 zlatih, 38 srebrnih in 31 bronastih svetinj ter ocenimo te uspehe s petimi, tremi in eno točko, bomo dobili naslednjo vrednostno lestvico:

1. SOVJETSKA ZVEZA 85 točk; 2. NORVEŠKA 39 točk; 3. AVSTRIJA 38 točk; 4. Finska 30; 5. Francija in Nemčija 27; 7. Švedska 25; 8. ZDA 14; 9. Nizozemska 8; 10. Kanada 7, 11. Italija 6; 12. Velika Britanija 5; 13. Koreja 3 in 14. CSSR 1.

Sovjetska zveza je ponovno potrdila svojo premoč med ženskami ter v hitrostnem drsanju. Skoblikova je osvojila v hitrostnem drsanju kar štiri zlate medalje (500, 1000, 1500 in 3000 metrov), Bojarskihjeva pa tri (tek na 5.000 in na 10.000 m ter štafeta 3 x 5 km). Ostale štiri medalje je osvojila hokejska ekipa, Melanin v biathlonu, Antson v hitrostnem drsanju na 1500 m ter dvojica Belousaova-Protopopov v umetnem drsanju. Strokovnjaki so pričakovali, da jih bo Sovjetska zveza osvojila nekaj več, ker so mislili, da bodo Rusi nepremagljivi v hitrostnem drsanju, medtem ko so v moških disciplinah dosegli precejšnje neuspehe. Preseneča drugo mesto Norveške, ki je osvojila samo tri zlate medalje, a je nabrala šest srebrnih in šest bronastih. Prvo mesto so za Norveško osvo-

jili: Engan v skoku, Knutsen v severni kombinaciji ter drsavec Johannesen na 5000 metrov.

Nekoliko so razočarali domačini, ki so osvojili štiri zlate, pet srebrnih in tri bronaste medalje. Zlato kolajno so osvojili smučarji Stiegler v slalomu, Zimmermann v smuku, Haasova v smuku ter par Feistmantl-Stengl v sankanju. Strokovnjaki so pričakovali, da bo Avstrija močnejša v alpskih disciplinah, medtem ko je osvojila samo polovico razpoložljivih medalj.

Na četrtem mestu najdemo močno Finsko, ki ima tri zlate, štiri srebrne in tri bronaste kolajne. Finska se je častno izkazala, kot smo pričakovali, v severnih tekih. Maentyranta je bil prvi tako na 15 kot na 30-kilometrskem teku, Kankkonen pa je zmagal v skoku s srednje skakalnice.

Tudi Francija, Nemčija in Švedska so osvojile vsaka po tri zlate kolajne. Francija je poleg tega osvojila še štiri srebrne (nobene bronaste), Nemčija tri srebrne in tri bronaste, Švedska pa tri

Sprehodi po Gorici - za pust, malo za res

(Nadaljevanje z 8. strani)

dal že leta 1307 tudi spodnjemu delu mestne pravice in jih je razširil 1455 na vso tedanjo Gorico.

Marjuta: A, vsi zlodji, vidite tam na vogalu Raštela. Skozi okno tiste palače je oznanjal, ne vem že kdo, lutršvero in da hodijo samo babnice na Sveto goro, je kričal na ljudi. Se še spomnim, da je stal pod ko'ono mlinski kamen, ki so ga Trobarju, zdaj mi je prišlo v moje možgane njegovo ime, obesili za vrat.

Sandro: Čakajte malo, botra Marjuta, prvo je res, tisto o mlinskem kamnu pa ne, saj bi ga ne videl niti jaz, če bi Trubarja z njim potopili, ker je minilo tristo let od takrat. Tam pod oknom je pa napis, da je 1441 hišo zgradil grof Ungrispach z Vogrskega.

srebrne in eno bronasto. Francija se je odlikovala v alpskih disciplinah in pobrala tu polovico razpoložljivih naslovov. V veleslalomu je zmagal Bonlieu, v ženskem veleslalomu Marielle Goitschel ter v ženskem slalomu njena sestra Cristine. Nemčija je dvakrat zmagala v sankanju tako pri moških (Kochler) kot pri ženskah (Enderleinova); zmagal je tudi v umetnem drsanju Schnelldorfer. Za Švedsko so zlate kolajne osvojili Jernberg na 50 km, štafeta 4 x 10 km (Asph, Jernberg, Stefansson in Roennlund) ter Nilsson v drsanju na 10.000 m.

Ostale štiri zlate medalje so podelili: ZDA (Mc Dermott v hitrostnem drsanju na 500 m), Nizozemski (Dijkstrova v ženskem umetnem drsanju), Kanadi (četverosedezni bob) in Veliki Britaniji (dvoosedezni bob). ZDA so osvojile še dve srebrni in tri bronaste medalje, Nizozemska še eno srebrno, Kanada še dve bronasti; Velika Britanija pa ni prejela drugih kolajn.

Preseneča velik neuspeh Italije, ki ni osvojila niti ene zlate medalje (nabrala je samo eno srebrno in tri bronaste).

Koreja je osvojila eno srebrno kolajno ter Českoslovaška eno bronasto.

Za zaključek lahko rečemo, da so se Sovjetska zveza, Avstrija, Francija in Finska izkazale tako, kot se je predvidevalo, presenetili sta Norveška in Nemčija, razočarali pa Švedska in posebno Italija. Tudi ZDA in Kanada niso dosegli predvidenih uspehov.

Marjuta: Pejte, ki nič ne veste! Po starem je stala lipa pred tisto palačo od policajev. Pod lipo so sodili in kar tam obesili lumpe. Še eno sliko imam doma, ki kaže tram za vislice. Je tako, profesor?

Profesor: Tudi to je res, da je krvava rihta sodila kar na Stolnem trgu. Sploh je bilo tu mestno središče in Raštel, zdaj zavijemo kar na levo, je bil to, kar je danes Korzo. Raštel se pa imenuje zato, ker je bil proti Travniku zaprt z železnimi vrati v obliki grabelj, ali rastrello. Po tej ulici so si sezidali plemiči imenitne palače z balkoni, ki so se še danes ohranili. Kaj ste hoteli, Marjuta?

Marjuta: Vsi zlodji, o balkonih so tudi po starem prepevali; še meni, samo da sem jaz stala na ganjku. Jo čete slišati po furlansko?

Sandro: Seveda, pa še kar zapojte:

Marjuta: O Marjuta biela fruta,
traiti fur sun chel balcon.
Una sola parauluta,
Che ti spieghi la razon!

Sandro: Kar lepo jo znate! Čakajte malo, po naše bi se reklo:

O Marjuta, lepa pupa,
stopi malo na balkon.
Le besedo ti porečem,
moje srce strašno teče!

Pa takrat ste bili še kot rožca, ne kot danes...

Marjuta: Ojej, vsi zlodji, saj ni tako... Moja kurica, zacingala sem koš, pa mi zlomek hoče uiti ven. Držite jo, primite jo! Brčila sem se v te razbite pločnike. No, hvala Bogu, jo že imam! Ne boš ušla, ne!

Sandro: Nikar tako ne vpijete in se ne jezite na pločnike, ki so jih začeli staviti šele po letu 1720. Če bi hodila pred dvesto leti tod, bi se še kaj hujšega pripetilo. Po hišah niso imeli ne vode ne stranišč in kak diseč blagoslov je kar s prvega nadstropja padel komu na glavo. Mesto se je pa tu na koncu Raštela v starih časih končalo.

Marjuta: Ja, in Travnik, saj ta je ta gorši v Gorici! (Dalje)

ŽENA IN DOM

ALI BI RADE SHUJSALE?

Če bi res rade shujšale, potem morate vedeti, kako je treba pripravljati hrano, ki ne redi. Izmed živil boste izbrale v glavnem meso, jajca, zelenjavo in sadje. Brez skrbi lahko uživate dnevno do pol litra mleka, toda brez smetane. Prav malo ali skoro nič pa naj ne bo na vaših jedilnikih testenin, kruha, cmokov, sladkorja, sladice in maščob. Pazite: maščoba je tudi v živilih, zato ne segajte po mastnem mesu in slanini.

Meso pripravljajte z zelo majhno količino maščobe ali, če je le mogoče, brez nje. Tanek zrezek lahko spečete tudi na sami električni kühalni plošči ali v pekaču z nagrbljenim dnom. Tanki zrezki pa bodo še vedno dietetični, če jih pred pečenjem prav naroblo namažete z oljem. Natrite pa jih z različnimi začimbami, da bodo okusnejši.

Večje kose mesa dušite z majhno količino zelenjave. Tako pripravljeno meso vam bo vseno teknilo, čeprav ne plava v mastni pečenkinji omaki. Brez skrbi lahko uživate tudi kuhano meso.

Kadar ste navezane na hrano izven doma, si naročite zrezek ali pečenko brez dodatka soka. Res ni tako okusno, toda če hočete shujšati, si ga ne smete privoščiti. Da pa ne boste preveč prikrajšane, ne skoparite z dišavami. Meso natrite s strtin česnom, namažite z limoninim sokom, obložite s čebulo, lovorovim listom, vejico bazilike, rožma-

rina itd. Poleti ga dušite s paradižniki, pozimi pa v vodi, s paradižnikovo mezgo. Tudi pol kozarca vina namesto vode odlično spremeni okus mesa, ki ga dušimo.

Zelenjava je dovoljena kar po vrsti. Dušite jo v lastnem soku ali z malo vode. Kuhano in dušeno le malo zabelite z oljem ali surovim maslom. Obe maščobi zamešajte v toplo zelenjavo, ne da bi ju prej razbelili. Tako je bolj zdravo in boljšega okusa. Najbolj zdrava pa je surova zelenjava. Vsakemu obroku pridružite, če mogoče, tudi porcijo solate. Pojejte jo v začetku, da vam ta napolni želodec in boste prej site.

V spomladanskih mesecih nadomestite meso z jajci, ki so cenejša. Skuhajte jih v mehko ali trdo in jih pojejte s kako začimbo ali kot solato s kisom ali limoninim sokom.

Uredite si hrano tako, da bo vaš zajtrk obilnejši, ker bo telo izkoristilo hrano za nove moči. Kasnejši in obilnejši obroki so nevarnejši, posebno če se malo gibljete in hodite s polnim želodcem spat.

Vse jedi naj bodo malo slane. Zelenjavo pripravite včasih kar brez soli.

Seveda vam ne bo ves trud, da bi shujšale, veliko koristil, če se ne boste znale omejiti pri kruhu ali če si boste prevečkrat privoščile sladkih in mastnih tort ali smetane. Pri teh prekrških ne velja: enkrat je nobenkrat.

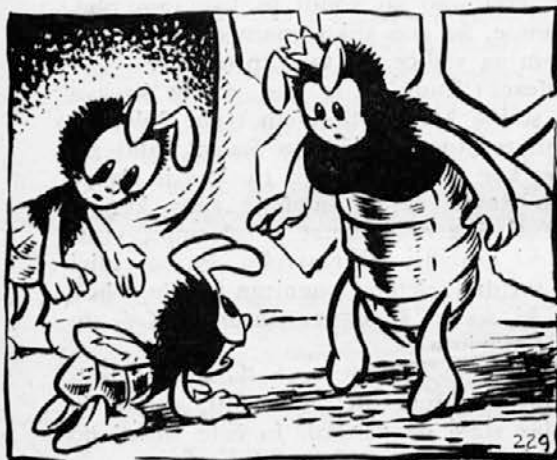
226. »Rada bi umrla za dom!« je zaprosila Maja čebelo — kraljico. Odgovorila ji je: »Ne boj se! Ni je čebele v našem mestu, ki ne bi brez pomišljanja dala svojega življenja za dom in za dobro svojih tovarišic.« Potem je poljubila Majo na čelo in zaukazala služabnicam, naj skrbijo za Majin počitek. S poklonom se je Maja poslovila.

227. Ko je s služabnicama stopala Maja po hodnikih in ulicah, je z zaspanimi očmi še opazila visoke dostojanstvenice, ki so z vseh strani hitele v kraljičine sobane. Ko sta ji spremlievki postljali v topli, mirni sobici, je pred spanjem še zaslišala mogočno, doneče bučanje. »Naša vojska je pripravljena!« se je oddahnila in zaspala.

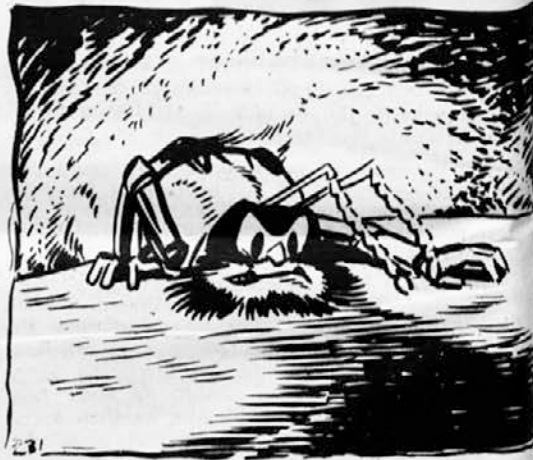
228. V Majino sobico ni segal hrum in šum, je napolnil vse čebelje mesto. Vojska se je v gem redu zgrinjala k vhodu v panj, kjer je visokem mestu stala kraljica in pregledovala je sile. Posebno pozorno je nadzorovala delo samem vhodu, ki so ga čebele v vsej naglici ožile z voščenimi pregradami.

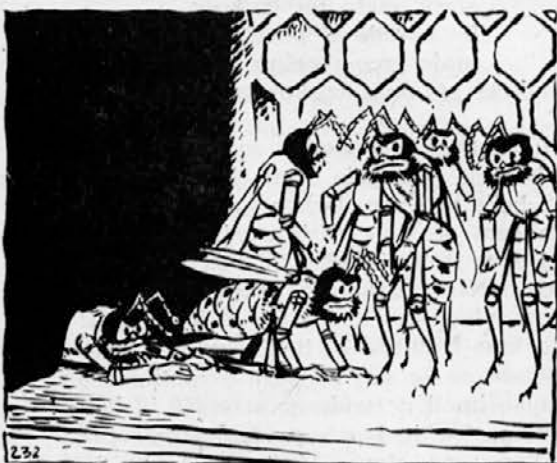
229. Kraljica je bila razposlala oglednice. Ena izmed njih se je pravkar vrnila. »Sršeni so že pri lipah!« je kriknila in se zgrudila kraljici pred noge. »Koliko jih je?« je vprašala visoka poveljnica. »Štirideset!« je zastokala upehana čebela. Ceprav se je tudi kraljica prestrašila te velike čete, je zaklicala:

230. »Nihče od teh razbojnikov se ne bo vrnil domov!« Čebele so njen klic glasno odobravale. Kraljica pa je zaukazala tišino. V trenutku, ko so se od zunaj že razlegli v panj ošmevi brenčanja sovražnikovih kril, je dala matica še zadnja bojna navodila: »Spuščajte razbojnike v panj, drugega za drugim, in čakajte na moje povelje za napad!«

231. Zc se je med vrati pokazala glava prvega bojnika. Previdno se je poigraval s tipalkami, odral in zapiral mogočne čeljusti in rinil skozi ženi vhod svoje mogočno črnozlato telo. Po je smuknil nazaj na prosto in čebele so slišle njegovo poročilo: »V panju še vse spi, toda vi je skoraj zazidan.«

232. Prišel je strašni trenutek spopada med čebelami in sršeni. V smrtni tišini so čebele, razporejene v bojne vrste, opazovale napadalce, ki so drug za drugim rinili v mračni panj. Osem se jih je že zgnelo skozi vhod, tedaj je matica zaukazala: »V imenu svobode, branite svojo domovino!« Čebele so se zgrnile nad roparje.

233. Z neizmernim pogumom, trdno odločene umreti za svobodo svojega mesta, so se čebele zagnale na štirikrat večje razbojnike. Ti so v hipu spoznali, da so prevarani, izdani. Čebele so bile pripravljene na boj! Pot v umik so jim zaprle strnjene vrste bojevnic, toda hoteli so drago prodati svoja življenja.

234. Če je obležal premagan sršen na bojnem lju, je ob njem obležalo tudi pet, šest čebel, so pred očmi svoje matice umrle za domovino. Junaška smrt tovarišic je hrabrila druge čebele. Vedno nove vrste so prihajale pred vhod, poskušale, da je vstopil nov ropar in ga čele v panju z vsemi močmi napadle.